

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Algı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

The Examination of The Religious Culture and Moral Knowledge Teacher Candidates' Perception Levels on Classroom Management Skills in Terms of Various Variables

Doç. Dr. Hasan DAM¹

¹İlahiyat Fakültesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun
hasan.dam@omu.edu.tr • ORCID >0000-0001-7975-3096

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 07 Eylül / September 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 05 Aralık / December 2022

Yıl / Year: 2022 | Sayı – Issue: 53 | Sayfa / Pages: 573-594

Atıf/Cite as: Dam, H. " Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Algı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi"

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 53, Aralık 2022: 573-594.

Etik Kurul İzin Raporları:"Çalışmanın verilerinin toplanması için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 30.06.2022 tarihli 2022-669 karar nolu izni alınmıştır."

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ SINIF YÖNETİMİNE İLİŞKİN ALGI DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

ÖZ:

Bu çalışmanın amacı, DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 2021-2022 öğretim yılında OMÜ İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören ve seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 270 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada nicel araştırma türlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, İlgar (2007) tarafından geliştirilen “Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeği” ile toplanmıştır. Veriler, SPSS 22 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, puanların normal dağılım göstermemesi nedeniyle parametrik olmayan testlerden Mann Withney U testi ile Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeyleri, “iyi/ yüksek” (düzeyde bulunmuştur. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin cinsiyete ve Özel Öğretim Yöntemleri dersini alma durumuna göre değişmediği, sınıf, öğretim türü ve akademik başarı algısına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Sınıf Yönetimi Becerileri, Sınıf Yönetimi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adayı.

THE EXAMINATION OF THE RELIGIOUS CULTURE AND MORAL KNOWLEDGE TEACHER CANDIDATES' PERCEPTION LEVELS ON CLASSROOM MANAGEMENT SKILLS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the perception levels of classroom management skills of Religious Culture and Moral Knowledge teacher candidates in terms of various variables. The sample of the study consists of 270 pre-service teachers studying at OMU Faculty of Theology in the 2021-2022 academic year and the students participating in the study were selected randomly. In this study, survey model, which is the one of the quantitative research types, was used. The data of the research were collected with the “Classroom Management Skills Scale” developed by İlgar(2007). The data of the research were analyzed with IBM SPSS 22 statistical

software program. In the analysis of the data, Mann Withney U test and Kruskal Wallis H-test were used. As a result of the research; teacher candidates' perception levels of classroom management skills were found to be "good/ high" (level. It has been determined that the perception levels of teacher candidates regarding classroom management skills do not differ according to the gender and whether they take the special teaching methods course or not but differ according to class, type of teaching and the perception about academic success.

KeyWords: *Religious Education, Classroom Management Skills, Classroom Management, Religious Culture and Moral Knowledge Teacher Candidate.*

GİRİŞ

Bilginin hızla artması ve bilgiye erişimin küresel boyutta hızlanması nedeniyle günümüzde toplumsal hayatın önceki dönemlere nazaran daha hızlı bir değişim ve dönüşüm içinde olduğu görülmektedir. Bu durum nitelikli eğitime olan gereksinimi artırırken eğitim sistemi içerisinde öğretmenin rolünü ve önemini daha ön plana çıkarmıştır. Günümüzde çağın eğitim gereksinimleri, eğitime ve öğretmene yüklenen yeni anlamlar, öğrencilerin değişen beklenti ve ihtiyaçları ve eğitimde yeni yaklaşımlar, mesleki anlamda öğretmene yeni sorumluluklar yüklemektedir. Artık öğretmenlik, üst düzey yeterlikler gerektiren bir meslek alanı olarak görülmektedir Bu yaklaşıma göre, öğretmenlerden sadece ders anlatan ve rutin görevleri yerine getiren teknik eleman olmaları olarak değil, öğrencileri çeşitli yönleriyle tanıyan, bireysel farklılıklarını dikkate alan, iletişim ve iş birliğini teşvik eden, öğrenme engellerini ortadan kaldıran, uygun öğrenme yaşantıları sağlayarak öğrenmeyi öğreten, zamanı etkili kullanan, istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetebilen, öğrencilerin analitik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren, onlara önderlik eden ve kendini sürekli geliştiren bir eğitim lideri olmaları beklenmektedir (MEB, 2017: 2). Öğretmenlerden beklenen bu görevler, diğer pek çok yeterlik alanlarının yanında etkili bir sınıf yönetimi becerisini de gerektirmektedir. Buna göre, günümüzde bir öğretmenin sahip olması gereken yeterliklerinin önemli boyutlarından birisini de sınıf yönetimi becerisi oluşturmaktadır denilebilir (Şentürk ve Oral, 2008: 2).

Sınıf, öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği, öğrencilerin ve öğretmenlerin yüz yüze geldiği ve etkileşim içinde bulunduğu, kendine özgü yapısı ve ilkimi olan sosyal bir yaşam alanıdır (Çalık, 2011: 2; Aydın, 2007:19). Sınıf, öğrenmenin gerçekleştiği, davranış değişikliklerinin olduğu, bireyin geleceğinin şekillendiği özel bir çevredir. Sınıf, yalnızca derslerin işlendiği bir mekân olmanın ötesinde, kendi anlattısını inşa eden bir yerdir. Tatar, (2021)'a göre, sınıfta olup biten şey, sadece

dersin içeriğinin hoca ve öğrencinin karşılaşma/yüzleşmesi esnasında dile gelişi ve paylaşımı değil, aynı zamanda bu içeriğin tezahür anına tanıklıktır (Tatar, 2021).

Eğitimle ilgili araştırmalar, günümüzde okul ortamında öğretmene önceki dönemlere göre daha önemli sorumluluklar düştüğünü ortaya koymaktadır (Çalık, 2011: 2). Sınıf yaşamının, önceden belirlenen eğitim amaçlarına uygun biçimde gerçekleşmesinden sorumlu olan öncelikle öğretmendir. Bir başka ifadeyle, sınıfta öğrenme-öğretme yaşantılarının düzenlenmesi ve yönetimi öncelikle öğretmenin sorumluluğundadır. Öğretmenin sınıfta olumlu bir öğrenme ortamı oluşturması ve istenmeyen öğrenci davranışlarını en aza indirmesi, eğitsel hedeflerin gerçekleştirilmesi için bir zorunluluktur. Bu da ancak etkili bir sınıf yönetimi ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin, sınıf yönetimine ilişkin temel ilke ve yöntemleri en iyi şekilde bilmesi gerekmektedir (Aydın, 2007: 19).

Sınıf yönetimi, eğitim yönetimi hiyerarşisinin temel basamağını oluşturmaktadır. Eğitimin niteliği ve kalitesi önemli ölçüde sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır. Sınıf yönetimindeki başarı, eğitim başarısının ilk basamağı olarak kabul görülmektedir. Araştırmalar, öğretim başarısını etkileyen faktörler arasında sınıf yönetiminin önemli bir yeri olduğunu göstermektedir (Erden, 2001: 23; Şentürk ve Oral, 2008: 10; Topal, 2007; McCaslin- Good, 1992).

Sınıf yönetimi, öğrencilerin hem akademik hem de sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyen ve kolaylaştıran bir ortam yaratmak için yapılan eylemler olarak tanımlanabilir. Sınıf yönetimi, etkili bir öğretime ilişkin stratejilerin geliştirilmesi ve uygulamaya konulmasını konu edinir. Etkili sınıf yönetiminin, öğrenci katılımını arttırdığı, rahatsız edici davranışları azalttığı ve öğretim zamanının kullanımını iyileştirdiği ve bunların hepsinin öğrenci başarısının artmasıyla sonuçlandığı gösterilmiştir (Wang, Haertel and Walberg, 1993: 262).

Sınıf yönetimi, belirlenen eğitsel hedeflerin gerçekleştirilmesi için planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine ilişkin ilke, kavram, model ve tekniklerin uygun bir biçimde uygulanmasına yönelik etkinliklerin bütünü olarak tanımlanabilir (Taşdan – Ertan Kantos, 2007: 12). Sınıf yönetimi, öğrenme için uygun ortamların oluşturularak, öğrenmenin en etkili biçimde kılavuzlanmasını sağlamak, iletişimi canlı tutmak, sınıfın rutinlerini planlamak, öğrencileri öğrenme hedeflerine odaklayarak bireysel ve grup çalışmalarını organize etmektir (Özel ve Bayındır, 2008: 28). Sınıf yönetimi, sınıf yaşamının adeta bir orkestra gibi yönetilmesidir (Başar, 1999: 13). Zira sınıf, birbirinden farklı zekâ düzeylerine, kişilik ve karakter özelliklerine, kültür ve davranış biçimlerine, ilgi ve beklentilere sahip olan hatta aynı kişinin bile andan ana farklı tavırlar gösterebildiği çok sayıda öğrenciden oluşur. Bu durum bir bütün olarak sınıflar hakkında genelleme yapmayı güçleştirmekte hatta imkânsız hale getirmektedir (Ayers and Gray, 1998: 7). Böylesi hetorejen

bir yapıdan bir uyum ve ahenk çıkarmak, bir gestalt oluşturabilmek önemli bir yönetim becerisini gerekli kılmaktadır.

Sınıf yönetimi becerisi, her ne kadar öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin önemli boyutlarından birini oluştursa da kanaatimizce tüm yeterlik alanlarını kapsayan bir özelliğe de sahiptir. Sınıf yönetimi, bir öğretmenin öğretmenlik becerisi ve performansının temel göstergesidir. Çünkü öğretmen, öğretmenlik eğitimi sürecinde aldığı genel kültür, özel alan bilgisi ve diğer pedagojik formasyon bilgilerini sınıfta uygulamaya koymaktadır.

Sınıf yönetimi becerilerinin pek çok değişkeni ve boyutu bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Sınıfın fiziksel düzeni: Öğrencinin, okulda bulunduğu sürenin büyük bir kısmını sınıfta geçirmesi nedeniyle sınıfın fiziksel koşulları, eğitim-öğretim etkinliklerinin başarılı olmasında önemli etkenlerden biri haline gelmektedir. Sınıfın fiziksel değişkenlerinin uygunluğu, etkili öğrenme-öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Sınıfın büyüklüğü, öğrenci sayısı, ısı, ışığı, rengi, temizliği, estetiği, araç-gereç durumu ve oturma düzeni gibi hususlar sınıfın fiziksel yapısını oluşturmakta ve öğrenci davranışlarını, motivasyonlarını, derse katılımını, öğrenme düzeylerini ve hatta güvenliklerini önemli ölçüde etkileme potansiyeli taşımaktadır. Buna göre, 'etkili bir sınıf yönetimi, öncelikle sınıfın fiziksel ortamının düzenlenmesi ile başlar' denilebilir (Tabancalı, 2012: 61-82; Korkmaz, 2011: 269-275).

- Öğretim sürecinin yönetimi: Öğretimin yönetimi, sınıfta etkili bir eğitim-öğretim yapabilmek için dersin etkili bir biçimde planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecidir. Öğretmen, sınıfa gelmeden önce dersi ile ilgili nasıl bir planlama yapması gerektiğini, dersi nasıl işlemesi gerektiğini ve dersi nasıl değerlendirmesi gerektiğini iyi bilmesi gerekir. İyi planlanan, ilgi çekici hale getirilen ve etkili bir sunumla gerçekleştirilen derslerde öğrenci doyum sağlar, derse etkin katılır ve istenmeyen davranışlar en aza iner ve böylece sınıfın yönetimi kolaylaşır (Tok, 2012: 83-118; Erden, 2001: 170-183; Gündoğdu, 2007: 163-212).

- Zaman yönetimi: Sınıfta zaman yönetiminin temel amacı, eğitsel hedeflerin gerçekleştirilmesi için ders süresini etkili ve verimli bir şekilde kullanabilmektir. Etkili bir öğretim, öğretime ayrılan ve öğrenmenin gerçekleştiği zamanın miktarına bağlıdır. Sınıfta ders için ayrılan zamanın, yapılması gereken etkinliklere dengeli şekilde dağılımı, zamanın ders dışı ya da dersi bozucu etkinliklerle harcanmaması, sıklılığın engellenmesi, motivasyonun bozulmaması, öğrencinin zamanın çoğunu okulda geçirmesinin sağlanması zaman yönetimi kapsamında değerlendirilebilir (Erkılıç, 2012: 125-144; Filiz, 2011: 212-243).

- Öğretmen-öğrenci iletişimi: Eğitim süreci aynı zamanda bir iletişim sürecidir. Eğitim sürecinde hedeflenen öğrenmelerin ve davranış değişikliklerinin gerçekleşmesi ancak etkili bir iletişim sürecinin gerçekleşmesine bağlıdır. Bu nedenle sınıf yönetimi becerisi aynı zamanda etkili bir iletişim becerisi gerektirmektedir (Tomul, 2012: 151-178; Güçlü, 2011: 18-48).

- Sınıfın ilişki düzeninin yönetimi: Sınıfta düzenin ve öğrenme durumlarının etkililiğinin sağlanmasında sınıfın ilişkiler düzeni ve bileşenlerinin önemi büyüktür. Sınıfta gurup dinamiğinin oluşturulması, öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci arasında sağlıklı ilişki ortamının oluşturulması, öğrencilerin tanınması, olumlu sınıf iklimi, demokratik bir ortam oluşturma vb. sınıf yönetiminin ilişki düzenlemeleri boyutunu oluşturmaktadır (Sarpkaya, 2012: 181-205; Demirbolat, 2011: 82-104).

- Motivasyon (Güdüleme): Motivasyon, öğrenme için gerekli olan ön koşullardan biridir. Öğrenmeye güdülenmiş olan öğrenciler, sınıfta derse istekle katılırlar, zorlukla karşılaştıkları zaman çaba gösterirler. Sınıfta birçok olumsuz öğrenci davranışının nedeni, öğrencilerin derste sıkılması, başka bir ifadeyle öğrenmeye karşı güdülenmemiş olmalarıdır. Öğrenciyi öğrenmeye sevk edecek önemli bir neden olmadıkça onda öğrenmeye karşı ilgi uyanmaz. İnsanlar genellikle merak duydukları ve ilgi çekici buldukları konuları daha çabuk öğrenirler. Bazı konular yapısı gereği ilgi çekicidir ve öğrenci kendiliğinden motive olur. Fakat okuldaki bütün konuların öğrencinin ilgisini çekmesi beklenemez. Bu durumda öğrenciyi motive etmek öğretmenin sınıf yönetimi becerisine kalmaktadır (Erdem, 2012: 213-229; Öncü, 2011: 160-186).

- Sınıfta disiplin, kural geliştirme ve sorun davranışların yönetimi: Eğitim hedeflerinin gerçekleşebilmesi için öğretme-öğrenme sürecinin belirli bir düzene gereksinimi vardır. Bu düzeni tehdit eden her türlü değişken, sınıf içinde öğretme-öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir. Sınıf ortamının öğretme ve öğrenme etkinliklerine hazır hale getirilmesi, olumlu bir sınıf ikliminin oluşturulması, sorun davranışların, daha ortaya çıkmadan tahmin edilmesi ve böylece sorun davranışların önlenmesi, sınıf kurallarına uyulmasının sağlanması, tüm önlemlere rağmen meydana gelen sorun davranışların durdurulması ve değiştirilmesi, sorun davranışlara karşı gösterilecek tepkiler ve stratejiler, sınıf yönetiminin davranış düzenlemeleri boyutunu oluşturmaktadır (Balay, 2012: 84-118; Ercan, 2011: 187-203).

Sınıf yönetimi, öğretmenler, yöneticiler ve veliler için en süregelen ilgi ve endişe konusudur denilebilir. Özellikle göreve yeni başlayan öğretmenlerde, sınıf haki-miyeti ve öğrenci disiplini en ciddi güçlük olarak algılamakta ve sınıf yönetimi ile ilgili sorunlar, öğretmenlerin tükenmişliklerinin ve mesleki doyumsuzluklarının başlıca nedeni olarak gösterilmektedir (Evertson and Weinstrin, 2006: 3). Amerikalı eğitimci Miller, okullarda en çok gözlemlenen sorunun, öğretmenlerin sınıf disipliniyi sağlamadaki başarısızlığı olduğunu, öğretmen adaylarının sınıf yönetimi

alanında yetersiz yetiştiğini ve her yıl birçok parlak potansiyel olarak etkili olabilecek genç öğretmenin, sınıflarını kontrol altına alamadıkları için umutsuzluk içinde işi bıraktığını ifade etmektedir. Eğitimciler, öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerini geliştirebilmeleri için, daha nitelikli eğitime, seminerlere, uygulamalı öğretime ve biraz da zamana ihtiyaçları olduğunu ileri sürmektedirler (Mathews, 2000: 1-2).

Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin öğrencilerin başarıları üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu kabul edilmektedir (Çepni ve Kılcan, 2019: 320). Öğrencilerin derse etkin katılımını sağlamada, akademik başarılarının artırılmasında, sınıfta olumlu iletişimin gerçekleştirilmesinde, zamanın etkili kullanılmasında, motivasyonun artırılmasında, sorun davranışların azaltılmasında ve istedik davranışların kazandırılmasında vb. oynadığı önemli rol nedeniyle öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin yeterliklerinin ne kadar önemli ve gerekli olduğu düşüncesi daha iyi anlaşılmalıya başlanmıştır (Sarı, 2018: 127). Öğretmenlerin sınıf yönetimi alanındaki yeterliklerinin artırılması hem kendilerinin mesleki başarılarının artmasına hem de başarılı öğrenciler yetiştirmelerine imkân sağlamaktadır. Sınıf yönetiminde istenen başarıyı gösteremeyen öğretmenler, öğrencileri kontrol altında tutmada ve onları öğrenmeye yönlendirmede başarısız olurlar. Bu durum hem okulun hedeflerine ulaşmasını hem de öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkilemektedir. Nitelikli bir eğitim faaliyetinin gerçekleştirilmesinde, öğretmenin sahip olması gereken mesleki yeterliklerin yanında sınıf yönetimi alanındaki yeterliği de önemli katkılar sağlamaktadır. Dolayısıyla olumlu bir sınıf ve öğrenme ortamının oluşturulması için öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin geliştirilmesine önem verilmelidir (Erden, 2001: 28). Bu nedenle öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin yeterlik algı düzeylerinin bilinmesi ve çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi, onların zayıf ve güçlü yönlerinin tespit edilerek sınıf yönetimi eğitiminde geribildirim olarak kullanılması açısından önem arz etmektedir. Sınıf yönetimi becerileri her branştaki öğretmenler açısından önemli olmakla birlikte Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri açısından ayrı bir önemi haizdir. Çünkü DKAB öğretmenin sınıf yönetimi becerisi, öğrencinin hem öğretmene hem de derse karşı tutumunu etkilemektedir. Öğrencinin DKAB öğretmeni ve DKAB dersine karşı geliştirdiği tutum da onun dini tutumunu şekillendirme potansiyeli taşımaktadır (Aydın, 2020: 60, 90). Yapılan araştırmalar da dine karşı tutum ile DKAB dersi ve bu dersin öğretmene tutum arasında yakın bir ilişki olduğunu göstermektedir (Kaya, 2001: 45; Kaya, 1998: 167). Din kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ya da sınıf yönetimi becerileri ile ilişkilendirilebilecek bazı eğitim öğretim yeterliklerine ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmış olmasına rağmen öğretmen adaylarına ilişkin alan yazında Şimşek (2012) ve Mücahit (2020) tarafından yapılan iki çalışma dışında bir araştırmanın olmadığı tespit edilmiştir. Türkiye'de İlahiyat Fakültelerinin sayısı ve öğrenci kontenjanlarının yanında İlahiyat Lisans

Tamamlama (İLİTAM) öğrencileri de hesaba katıldığında, başka branşlara göre oldukça yüksek düzeyde olan DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine yönelik daha fazla araştırma yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. İşte bu çalışma böyle bir boşluğu doldurmaya matuftur. Buna göre, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin algıları ne düzeydedir? Algı düzeyleri çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?” sorusu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu temel problem çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmıştır:

1. DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algıları ne düzeydedir?
2. DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algıları cinsiyet, sınıf, öğretim türü, genel akademik başarı düzeyleri ve özel öğretim yöntemleri dersini alıp almama durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine yönelik algı düzeylerini belirlemek amaçlandığından nicel araştırma türlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmalarında, bir durumu, olgu ya da olayı tanımlamak ve ortaya koymak amaçlanır. Tarama araştırmaları, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin veya ilgi, beceri ve tutum gibi özelliklerinin belirlendiği, diğer araştırma türlerine göre nispeten daha büyük örneklem grubu üzerinde yapılan araştırma türüdür. (Büyüköztürk vd., 2013, 177).

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini, 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde OMÜ İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören ve sınıf yönetimi dersini alan 3. ve 4. Sınıfta öğrenim gören yaklaşık 600 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Söz konusu evrenden seçkisiz örnekleme yoluyla seçilen 270 öğretmen adayı da araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında, sapma miktarı $d=0,05$, güven düzeyi $(1-\alpha) =0,95$ alınmıştır. Hesaplamaya göre $N=600$ için örneklem sayısının en az 234 olması gerekmektedir. Demografik değişkenlerin evrendeki dağılımına bakıldığında, cinsiyete göre; Kadın 384 (%64), Erkek 216 (%36), sınıfa göre; 3. sınıf 240 (%40), 4. Sınıf 360 (%60), öğretim türüne göre; Birinci Öğretim 359 (%59,83), İkinci Öğretim 241 (%40,16) kişi olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar genel evrenden tesadüfi örnekleme yöntemiyle örneklem

alınsa da örneklemin değişkenlere göre dağılımının evrendeki dağılımlarına yakın olduğu görülmektedir. Buna göre, örneklemin evreni temsil ettiği söylenebilir.

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Dağılım

Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	174	64,4
	Erkek	96	35,6
Sınıf	3. Sınıf	107	39,6
	4. Sınıf	163	60,4
Öğretim Türü	Birinci Öğretim	161	59,6
	İkinci Öğretim	109	40,4
Genel Akademik Başarı Algısı	Başarısız	7	2,6
	Kısmen Başarılı	88	32,6
	Başarılı	163	60,4
	Oldukça Başarılı	12	4,4
Özel Öğretim Yöntemleri Dersini Alma Durumu	Evet Aldım	185	68,5
	Hayır almadım	85	31,5
Toplam		270	100

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğretmen adaylarının demografik verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ile sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeyleri ise İlgar (2007) tarafından geliştirilen “Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeği” ile elde edilmiştir. Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeği, 5’li likert tipinde 81 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin derecelendirilmesi, 1= Çok zayıf, 2= Zayıf, 3= Orta, 4= İyi, 5= Çok iyi şeklinde düzenlenmiştir. İlgar, faktör analizi sonucunda ölçeğin tek faktörlü bir yapı gösterdiğini ve toplam açıklanan varyansın 42.83 olduğunu tespit etmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise .98 olarak bildirilmiştir (İlgar, 2007: 118). Bu araştırma kapsamında ise Alpha güvenilirlik katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 81 en yüksek puan ise 405’tir. Buna göre, sınıf yönetimi becerileri algı düzeyi puanlarına ilişkin aritmetik ortalamaların yorumlanmasında 81-145,8 arası “çok zayıf/çok düşük”, 145,9-210,6 arası “zayıf/düşük”, 210,7-275,4 arası “orta”, 275,5-340,2 arası “iyi/yüksek”, 340,3-405 arası “çok iyi/oldukça yüksek” olarak değerlendirilmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerileri algı düzeylerinin istenilen düzeyde olumlu olduğu anlamına gelmektedir.

1.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, SPSS 22 istatistik programı aracılığıyla yapılmıştır. Verilerin analizinde, sınıf yönetimi becerileri ölçeği puanlarının normallik durumuna Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmıştır. Normallik testine göre, puanların normal dağılmadığı anlaşılmaktadır. Puanların değişkenler açısından normallik dağılımına bakıldığında, değişkenlerin bazı kategorilerinde normal dağılım görülse de tüm alt kategorilerinde normal dağılım göstermediği için puanların değişkenler bakımından da normal dağılmadığına karar verilmiştir. Puanların dağılımı normallik varsayımını karşılamadığı için verilerin analizinde, parametrik olmayan testlerden ilişkisiz iki örneklem için Mann Withney U-testi, ilişkisiz k-örneklem için Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır.

Tablo 2. Sınıf yönetimi becerileri puanı için normallik testi

Normallik Testi						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
PUAN	,68	270	,004	,948	270	,000

2. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulguların istatistiki analizleri ve tartışmaları yer almaktadır.

2.1. DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algı Düzeyleri

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine yönelik algı düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algı Düzeyinin Betimsel Analizi

	N	En düşük	En yüksek	S
Algı Düzeyi	270	92	405	336,38

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeyleri en düşük 92, en yüksek 405, genel ortalama ise (olarak bulunmuştur. Bu sonuçta göre, öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin olumlu ve “iyi/yüksek” düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Alan yazında doğrudan DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerini ölçmeye yönelik sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Mücahit'in (2020), Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi örnekleminde yaptığı araştırmada, din eğitimi öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algıları "yeterli" düzeyde bulunmuştur (Mücahit, 2020: 719). Şimşek'in (2012) Atatürk Üniversitesi örnekleminde yaptığı araştırmada, DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi stratejilerine yönelik görüşleri "oldukça önemli" düzeyinde bulunmuştur (Şimşek, 2012: 218). Kars'ın (2012), DKAB öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterliklerini belirlemeye yönelik yaptığı araştırmada, DKAB öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerine yönelik davranışları sergileme durumlarının "çoğu zaman" düzeyinde olduğu tespit edilmiştir (Kars, 2007: 60). Akyürek (2012) tarafından İHL meslek dersleri ve DKAB öğretmenlerinin eğitim öğretim yeterlikleri üzerine yaptığı araştırmada, öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterlik algı düzeyleri "yeterli" düzeyde bulunmuştur (Akyürek, 2012: 23). Farklı tarihlerde ve örneklemlerde yapılan araştırmalarda, DKAB öğretmeni ve öğretmen adaylarının sınıf yönetimi beceri düzeylerinin olumlu ve yüksek düzeyde algılanması DKAB öğretmenliği ve İlahiyat Fakültesi lisans eğitimi açısından oldukça olumlu bir durumdur. Farklı alanlardaki öğretmen adaylarıyla ilgili yapılan araştırmalarda da bu çalışmanın bulgularını destekleyen sonuçların elde edildiği görülmektedir (Öksüz vd., 2011: 106; Kuşuoğlu, 2005: 228; Özay Köse, 2010: 23; Demirtaş, 2012: 384).

2.2. Cinsiyete Göre DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algı Düzeyleri

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin cinsiyete göre U-testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerileri Algı Düzeylerinin Cinsiyete Göre U-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ort	U	p	
Kadın	174	337,84	139,08	7728,500	,310
Erkek	96	333,72	129,01		
Toplam	270				P>0,05

Tablo 4'ün verileri incelendiğinde, kadın ve erkek öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin "iyi/yüksek" düzeyde olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkeni açısından, Mann Withney U testi sonucuna göre DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeyleri arasındaki farklılaşma istatistiksel olarak ($U=7728,500$, $p>0,05$) anlamlı bulunmamıştır. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kadın öğretmen adaylarının sınıf yöne-

timi becerilerine ilişkin algı düzeyi ortalaması erkeklerden daha yüksek olmakla birlikte bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Hangi meslek gurubu olursa olsun hiçbir mesleki yeterliğin eğitim sürecinde tam olarak kazanıldığını söylemek çok mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla öğretmenlik mesleğinin en önemli yeterliklerinden birisi olan sınıf yönetimi yeterliklerinin de öğretmenlik eğitimi sürecinde bütünüyle kazanılması olası değildir. Kanaatimizce bir öğretmenin sınıf yönetimi becerisi üç bileşenden oluşmaktadır. Bunların birincisi, sınıf yönetimi becerilerine ilişkin akademik bilgi, ikincisi öğretmenin kişisel beceri ve yeteneği, üçüncüsü ise mesleki deneyimdir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin cinsiyetten ziyade bu üç bileşene göre farklılaştığını söylemek mümkündür.

Gerek öğretmen adayları gerekse öğretmenler üzerinde yapılan pek çok araştırma bulguları bizim bulgumuzu desteklemektedir. Mücahit'in (2020) DKAB öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada, sınıf yönetimi becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Mücahit, 2020: 721). Şimşek'in (2012) çalışmasında da DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi stratejilerine yönelik görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Şimşek, 2012: 218). Dam (2020)'ın pedagojik formasyon sertifika programı ile İlahiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmen özyeterlik inançlarını karşılaştırdığı çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik inanç düzeylerinin sınıf yönetimi boyutunda cinsiyete göre bir farklılaşma görülmemiştir (Dam, 2020: 271). Öksüz vd. (2011) ve Demirtaş'ın (2012) Sınıf öğretmenliği, Özyay Köse'nin (2010) Biyoloji ve Kimya öğretmenliği, Çakmak vd.'nin (2008) Fen, Matematik ve Türkçe öğretmenliği öğretmen adayları üzerinde yaptıkları çalışmalarda da sınıf yönetimi becerileri algı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır (Öksüz vd., 2011: 106; Demirtaş, 2012: 385; Özyay Köse, 2010: 24; Çakmak vd., 2008: 58). Özer'in (2013), göreve yeni başlamış olan aday öğretmenler üzerinde yaptığı çalışmada da sınıf yönetimi yeterlikleri bakımından cinsiyete göre bir farklılaşma olmadığı görülmüştür (Özer, 2013: 52). Farklı branşlarda görev yapan öğretmenler üzerinde yapılan çeşitli çalışmalarda da bezer bulgular elde edilmiştir (Bozgeyikli ve Gözler, 2016: 596; Çubukçu ve Girmen, 2008: 135; Gülünay Sivri, 2012: 59; Yalçın, 2007: 99).

Alan yazında öğretmen adaylarının sınıf yönetimi beceri düzeylerinin cinsiyete göre farklılaştığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Kars'ın (2007) DKAB öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmada, kadın öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeyleri erkek öğretmenlerden daha yüksek bulunmuştur (Kars, 2007: 98). Coşkun'un (2010) DKAB öğretmenlerinin özyeterlik algıları üzerinde yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin özyeterlik inançlarının sınıf yönetimi yeterlikleri alt boyutunda erkek öğretmenlerin puanı kadın öğretmenlerden daha olumlu bulunmuştur (Coşkun, 2010: 100). Akkaya Çelik (2006) ve İlgar'ın (2007)

İlköğretim öğretmenleri (Çelik, 2006: 38; İlgar, 2007: 129), Aydın'ın (2010) Coğrafya öğretmen adayları (Aydın, 2010: 101) üzerinde yaptıkları çalışmalarda da kadınların sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Sınıfa Göre DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algı Düzeyleri

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin sınıfa göre Mann Withney U -testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir

Tablo 5. DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerileri Algı Düzeylerinin Sınıfa Göre U-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ort	U	p
3. Sınıf	107	326,97	120,69	,012
4. Sınıf	163	342,55	145,22	
Toplam	270		7136,00	P<0,05

Tablo 5'in verileri incelendiğinde, 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin "iyi/yüksek" düzeyde, 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının ise "çok iyi/oldukça yüksek" düzeyde olduğu görülmektedir.

Yapılan analize göre, DKAB öğretmen adaylarının algı puanlarının sınıfa göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($U = 7136, p < .05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin puan düzeylerinin 3. sınıf sınıfta bulunan öğretmen adaylarının puanlarından daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, sınıf düzeyinin öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine yönelik algı düzeylerini artırmada etkili olduğunu göstermektedir.

Yükseköğretim Yürütme Kurulunun 07/06/2017 tarihli toplantısında, İlahiyat Fakülteleri tekrar öğretmen yetiştiren kurumlar kapsamında değerlendirilerek pedagojik formasyon derslerinin lisans programları içinde verilmesi kararı alınmıştır. Bu çerçevede, yeniden düzenlenen lisans programında formasyon dersleri YÖK'ün kararları doğrultusunda -üniversitelere göre farklı uygulamalar olsa da en azından OMÜ İlahiyat Fakültesi özelinde- seçmeli dersler kapsamında 3. ve 4. sınıf seçmeli dersler guruplarına yerleştirilmiştir. Buna göre sınıf yönetimi dersi, 3. sınıf Bahar yarıyılında yer almaktadır.

Tablo verileri incelendiğinde, sınıf düzeyi arttıkça sınıf yönetimi becerilerine yönelik algı düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Guruplar arasındaki farklılaşmanın 4. sınıflar lehine olması esasen beklenen bir durumdur. Nitekim 4. sınıftaki öğretmen adaylarının hem alan bilgilerinin artmasının hem de bütün formasyon derslerini almış olmalarının yanı sıra aynı zamanda sınıf yönetiminde aldıkları bilgileri pratiğe dönüştürme imkânı buldukları Özel Öğretim Yöntemleri ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin de onların algı düzeylerine olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde, genel olarak öğretmen adaylarının sınıf yönetimi beceri düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı görülmektedir. Öksüz vd.'nin (2011) sınıf öğretmeni adayları üzerinde yaptığı çalışmada, bizim bulgumuzu destekler mahiyette 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerileri algı düzeyi 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksek bulunmuştur (Öksüz vd., 2011: 107). Demirtaş (2012), sınıf öğretmenliği eğitimi alan 1. ve 4. sınıf öğrencilerini karşılaştırdığı çalışmada da 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf yönetimi yeterliklerine yönelik algı düzeylerinin 1. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (Demirtaş, 2012: 384). Mücahit'in (2020) DKAB öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada ise, "Davranış Yönetimi" ve "Zaman Yönetimi" boyutları hariç sınıf yönetimi becerilerinin diğer boyutlarında sınıf düzeyine göre farklılaşma olduğu ancak bizim bulgumuzun tersine 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puan ortalamalarının 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu saptanmıştır (Mücahit, 2020: 724).

2.4. Öğretim Türüne Göre DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algı Düzeyleri

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin öğretim türüne göre U-testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerileri Algı Düzeylerinin Öğretim Türüne Göre U-Testi Sonuçları

Öğretim Türü	N	Sıra Ort	U	p	
Birinci Öğretim	161	330,42	123,17	6789,500	,002*
İkinci Öğretim	109	345,17	153,71		
Toplam	270				p<0,05

Tablo 6'nın verileri incelendiğinde, birinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin "iyi/yüksek" düzeyde, ikinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının ise "çok iyi/oldukça yüksek" düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğretim türüne göre, öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı puanları arasındaki farklılaşma Mann Withney U testi sonucuna göre istatistiksel olarak ($U=6789,500$, $p<0,05$) anlamlı bulunmuştur. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, ikinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının algı düzeylerinin (, birinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının algı düzeylerinden (daha yüksek olduğu görülmektedir.

Gerek daha fazla lise ve dengi okul mezunu öğrencileri Yüksek öğretim kurumlarına yerleştirmek gerekse tam ve yarı zamanlı çalışanların iş gücü imkanlarından yararlanmak amacıyla Yükseköğretim kurumlarında ikinci öğretim programlarının açılmasına imkân sağlanmıştır (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3843.pdf>). Açıldığı andan itibaren ikinci öğretim programlarına büyük ilgi gösterilmiş ve öğrenci sayısı giderek artmıştır. Ancak zamanla bu programlara ilişkin olarak; öğrenci kalitesinin ve dolayısıyla eğitim kalitesinin düşeceği ve bilimsel çalışmaları engelleyeceği gibi çeşitli açılardan çok da haksız olmayan eleştiriler ve çekinceler artmaya başlamıştır. Ancak bu eleştirilere karşın bazı araştırmacılar, ikinci öğretimin kaçınılmaz olarak kaliteden taviz vermeyi gerektirmediği, normal eğitimle aynı düzeyde, aynı öğretim elemanları, aynı sınıf ortamı ve aynı ders materyalleri kullanılarak öğretim yapıldığı takdirde eğitim kalitesinde bir azalma olmayacağını iddia etmektedirler. Bunun yanında, ilk yıllardaki normal öğretim ve ikinci öğretim öğrencilerinin herhangi bir bölüme yerleştirilmelerinde görülen puan farkının son yıllarda gittikçe kapanmakta olduğunu, bunun da ikinci öğretim öğrencileriyle normal öğretim öğrencileri arasındaki kalite farkını ortadan kaldırdığı iddia edilmektedir (Tanrıoğen ve Baştürk, 2005: 52). Bizim bulgumuz ve gözlemlerimiz de bu yorumu desteklemektedir. Nitekim araştırmanın örneklemini oluşturan eğitim kurumunda sınıf yönetimi dersi birinci ve ikinci öğretimin bütün şubelerinde aynı öğretim elemanı tarafından aynı standartlarda verilmektedir. Hatta derslere katılımın sağlanması ve devamsızlığın en aza indirilmesi amacıyla kendi şubelerinde derse giremeyen öğrencilerin birinci veya ikinci öğretimin diğer şubelerinde derse girebilmelerine imkân sağlanmaktadır. Bu durumun da ikinci öğretimin olası sınırlılıklarını asgariye indirdiği söylenebilir.

Günümüzde pek çok bölümde ikinci öğretim uygulamasına son verilirken İlahiyat ve Spor Bilimleri Fakültelerinde uygulama devam etmektedir. Bu nedenle, sınıf yönetimi becerilerinin öğretim türüyle ilişkisi konusunda karşılaştırma yapılabilecek sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Mücahit'in (2020) DKAB öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada, "Fiziksel Düzen" ve "Davranış Yönetimi" boyutları hariç sınıf yönetimi becerilerinin diğer boyutlarında öğretim türüne göre farklılaşma olduğu, bizim bulgumuzu destekler biçimde ikinci öğretime devam eden öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerileri puan ortalamalarının birinci öğretime devam eden öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Mücahit, 2020: 723). Öksüz vd.'nin (2011) çalışmasında ise sınıf öğretmeni

adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin öğretim türüne göre farklılık göstermediği görülmüştür (Öksüz vd., 2011: 107).

2.5. Akademik Başarı Algılarına Göre DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algı Düzeyleri

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin akademik başarı algılarına göre Kruskal Wallis H-testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerileri Algı Düzeylerinin Genel Akademik Başarı Durumuna Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Gruplar	N		Sıra Ort	sd	X ²	p	Fark
1. Başarısız	7	300,43	118,50				2-3
2. Kısmen Başarılı	88	321,89	107,85	3	21,629	000*	2-4
3. Başarılı	163	343,35	146,82			P<0,05	
4. Oldukça Başarılı	12	368,92	194,42			Önemli	
Toplam	270	336,38					

Tablo 7’nin verileri incelendiğinde, genel akademik başarı açısından kendini “başarısız” ve “kısmen başarılı” bulan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin “iyi/yüksek” düzeyde, kendini “başarılı” ve “oldukça başarılı” gören öğretmen adaylarının ise “çok iyi/oldukça yüksek” düzeyde olduğu görülmektedir.

Yapılan analizde, öğretmen adaylarının algı puanlarının akademik başarı durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir [$\chi^2(3) = 21,629$, $p < 0,05$]. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kendilerini “oldukça başarılı” gören öğretmen adaylarının daha yüksek algı düzeyine sahip olduğu, bunu “başarılı”, “kısmen başarılı” ve “başarısız” olduğunu düşünen öğretmen adaylarının izlediği görülmektedir. Gruplar arasından gözlenen farkın hangi gruplar arasında anlamlı olduğunu tespit edebilmek için ikili karşılaştırmalar yapılmış, sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerileri Algı Düzeylerinin Genel Akademik Başarı Durumuna Göre İkili karşılaştırmaları

Grup1-Grup2	Test statistic	Std.Error	Std.test statistic	Sig.	Adj.sig.
Kısmen Başarılı- Başarısız	10,653	30,663	,347	,728	1,000
Kısmen Başarılı-Başarılı	-38,975	10,329	-3,774	,000	,001
Kısmen Başarılı-Oldukça Başarılı	-86,570	24,028	-3,603	,000	,002
Başarısız-Başarılı	-28,322	30,139	-,940	,347	1,000
Başarısız-Oldukça Başarılı	-75,917	37,135	-2,044	,041	,246
Başarılı -Oldukça Başarılı	-47,595	23,355	-2,038	,042	,249

Parametrik olmayan testlerde ikili karşılaştırmalarda birden çok karşılaştırma yapıldığı için 1. Tip hatası yüksek çıktığı için düzeltme yapılmıştır. Düzeltme sonucuna göre, kendilerini akademik başarı açısından “Kısmen Başarılı” bulan grupla “Başarılı” ve “Oldukça Başarılı” bulan gruplar arasındaki farklılaşma, “Kısmen Başarılı” bulan grup aleyhine anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklılaşma istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgulara göre, akademik başarının öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine yönelik algılarını güçlendirdiği söylenebilir.

Pedagojik formasyon eğitiminin unsurlarından birisi olan Sınıf Yönetimi derisi, daha önce de ifade edildiği gibi her ne kadar öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin önemli boyutlarından birini oluştursa da esasen öğretmenlik mesleğine ilişkin tüm yeterlik alanlarını kapsayan bir özelliğe sahip olduğu da söylenebilir. Sınıf yönetimi becerisi, bir öğretmenin öğretmenlik becerisi ve performansının temel göstergesidir. Çünkü öğretmen, öğretmenlik eğitimi sürecinde aldığı genel kültür, alan bilgisi ve diğer pedagojik formasyon bilgilerini sınıfta uygulamaya koymaktadır. Buna göre, öğretmenlik programında okuyan bir öğretmen adayının sınıf yönetimi becerisi için genel akademik başarı, yeter şart olmasa da gerek şarttır denilebilir.

2.6. Özel Öğretim Yöntemleri Dersini Alma Durumuna Göre DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algı Düzeyleri

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin Özel Öğretim Yöntemleri dersini alma duruma göre U-testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. DKAB Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Becerileri Algı Düzeylerinin Özel Öğretim Yöntemleri Dersini Alma Durumuna Göre U-Testi Sonuçları

ÖÖY Dersini	N	Sıra Ort	U	p	
Evet Aldım	185	340,57	141,72	6712,500	,054
Hayır Almadım	85	327,25	121,97		
Toplam	270				P>0,05

Tablo 9'un verileri incelendiğinde, Özel Öğretim Yöntemleri dersini almayan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin puan ortalamalarının "iyi/yüksek" düzeyde, Özel Öğretim Yöntemleri dersini alan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının ise "çok iyi/oldukça yüksek" düzeyde olduğu görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, Özel Öğretim Yöntemleri dersini alan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin bu derse henüz almamış olan öğretmen adaylarından daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Özel Öğretim Yöntemleri dersini alma durumuna göre, ankete katılan DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı puanları arasındaki farklılaşma Mann Withney U testi sonucuna göre istatistiksel olarak ($U=6712,500$, $p>0,05$) anlamlı bulunmamıştır. Sonucun bu şekilde çıkmasında gruptaki örneklem sayılarının denk olmamasının etkili olduğu düşünülebilir.

Özel Öğretim Yöntemleri dersi, öğretmenlik mesleği eğitimine hazırlık eğitiminin pedagojik formasyon boyutunun önemli derslerinden birisidir. Bu derste, öğretmen adayları daha önce aldıkları Öğretim İlke ve Yöntemleri dersi kapsamında edindikleri öğretme-öğrenme ilkeleri, öğretim stratejileri ve öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgi ve becerileri alana özgü öğrenme alanlarına uygulamayı da öğrenmektedirler. Ayrıca dersin uygulama boyutunda, mikro öğretim yapılarak adeta öğretmenlik uygulamasının bir ön provası yapılmaktadır. Uygulama sürecinde, öğretmen adaylarının alan hakimiyeti ile öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanma becerisinin yanında, sınıf yönetimi becerileri de gözlenmekte ve değerlendirilmektedir. Bu uygulama da öğretmen adaylarının sınıf yönetimi dersinde aldıkları teorik bilgilerin uygulamaya konulmasına imkân vermektedir.

Yapılan araştırmalar, öğretmen adaylarının, yetişme sürecinde öğretmenlik mesleği ve sınıf yönetimi konusunda oldukça iyimser ve insancıl görüşlere sahip olmalarına rağmen öğretmenliğe başladıktan sonra özellikle sınıf yönetimi konusunda katı ve baskıcı denilebilecek bir davranış biçimi ortaya koyduklarını ve sınıf yönetiminin pek çok boyutunda yetersiz olduklarını göstermektedir (Şentürk ve Oral, 2008: 11). Bunun önemli nedenlerinden birisi olarak da öğretmen adaylarının yetişme sürecinde, uygulamadan uzak yeterli becerileri kazanmadan mezun olmaları olduğu iddia edilmektedir (Celep, 2002: 14). Buna göre, Özel Öğretim

Yöntemleri dersini almış olan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin, bu dersi almayanlara göre daha yüksek bulunması beklendik bir durum olmasının yanında, öğretmenlik öncesi eğitim sürecinde teorik bilgilerinin yanında pratik uygulamaların da ne kadar elzem olduğunu göstermesi bakımından da önemli bir bulgudur denilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeyleri ölçülmüş ve bu algı düzeylerinin cinsiyet, sınıf, öğretim türü, akademik başarı algısı ve özel öğretim yöntemleri dersini alma durumlarına göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar genel olarak şöyledir:

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı puanlarının “iyi/yüksek” düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerileri açısından kendilerini yeterli olarak gördükleri söylenebilir.

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı anlaşılmıştır.

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı puanlarının sınıfa göre farklılaştığı ve 4. sınıfta bulunan öğretmen adaylarının 3. sınıfta bulunan öğretmen adaylarından daha yüksek algı puanına sahip olduğu tespit edilmiştir.

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı puanlarının öğretim türüne göre farklılaştığı; ikinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının algı düzeylerinin, birinci öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının algı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı puanlarının akademik başarı algılarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; akademik başarı algıları yükseldikçe öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı puanlarının da yükseldiği tespit edilmiştir. Bu bulguya göre, akademik başarının, öğretmen adaylarının sınıf yönetimine ilişkin yeterlik algısının güçlenmesinde önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Özel Öğretim Yöntemleri dersi, DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinde bir artış meydana getirirse de, bu farklılaşma istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar çerçevesinde şu önerilerde bulunulabilir:

DKAB öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeyleri kabul edilebilir düzeyde olmakla birlikte bunu daha da yükseltmek için öğretim programından öğretim sürecine kadar öğretmenlik mesleği yeterliklerini artırıcı iyileştirmeler yapılmalıdır.

Sınıf yönetimi dersi psiko-motor öğrenme alanının daha fazla olduğu bir dertir. Dersin işlenişinde teorik öğretimin yanında uygulama boyutuna da ağırlık verilmelidir.

Öğretmen adaylarının hizmet öncesi dönemde teorik olarak ölçülen sınıf yönetimi becerileri algı düzeylerinin gerçek sınıf ortamında da devam edip etmediğinin tespit edilmesi önemlidir. Bu bağlamda farklı örneklem guruplarında kesitsel araştırmaların yanında özellikle göreve yeni başlayan öğretmenler üzerinde boylamsal araştırmalar yapılmalı ve DKAB öğretmenlerinin hizmet öncesi ve hizmet sonrası sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeyleri karşılaştırmalı olarak incelenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akkaya Çelik, Nurcan. *İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Becerilerine İlişkin Algıları (Denizli Örneği)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Akyürek, Süleyman. "İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersi ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Yeterliklerine İlişkin Algıları". *Değerler Eğitimi Dergisi* 10/23 (2012), 7-47.
- Aydın, Ali Rıza. *İnkâr Psikolojisi*. Ankara: ilahiyat, 2020.
- Aydın, Ayhan. *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Tek Ağaç, 2007.
- Aydın, Fatih. "Coğrafya Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Stratejilerine Yönelik Görüşleri". *Marmara Coğrafya Dergisi* 23 (Ocak 2011), 93-110.
- Ayers, Harry - Gray, Francesca. *Classroom Management A Practical Approach for Primary and Secondary Teachers*. New York: Routledge, 2012. (<https://books.google.com.tr/books?id=TjoVAgAAQBAJ&printsec=front-cover&hl=tr#v=onepage&q&f=false>, Erişim: 31/08/2022).
- Balay, Refik. *200'li Yıllarda Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem, 2012.
- Başar, Hüseyin. *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: MEB, 1999.
- Bozgeyikli, Hasan - Gözler, Alparslan. "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri ile Öğrencileri Motive Etme Düzeyleri Arasındaki İlişki". *Turkish Studies* 11/3 (2016), 589-606.
- Büyükalın Filiz, Sevil. "Sınıfta Zaman Yönetimi". *Sınıf Yönetimi*. ed. Leyla Küçükahmet. 212-243. Ankara: Pegem, 2011.
- Büyüköztürk, Şener vd. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem, 2013.
- Celep, Cevat. *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*. Ankara: Anı, 2002.
- Coşkun, Mehmet Kamil. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 1 (2010), 95-109.
- Çakmak, Melek vd. "Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Stratejilerine Yönelik Görüşleri". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 35 (2008), 35-64.
- Çalık, Temel. "Sınıf Yönetimi İle İlgili Temel Kavramlar". *Sınıf Yönetimi*. ed. Leyla Küçükahmet. 1-16. Ankara: Pegem, 2011.
- Çepni, Osman - Kılcan, Bahadır "Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi İlkelerine Uyuma Düzeylerine İlişkin Öğrenci Görüşleri". *International Mediterranean Social Sciences Congress (MECAS) Book*.

- https://www.researchgate.net/publication/348077687_Ogretmenlerin_sınıf_yonetimi_ilkelerine_uyma_duzeylerine_iliskin_ogrenci_gorusleri (Erişim 25/08/2022). (317-324)
- Çubukçu, Zuhal - Girmen, Pınar. "Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Becerilerine İlişkin Görüşleri". *bilgi* 44 (Kış 2008), 123-142.
- Dam, Hasan. "Pedagojik Formasyon Sertifika Programı ile İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmen Özyeterlik İnançlarının Karşılaştırılması". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/13 (Eylül 2020), 251-283.
- Demirbolat, Ayşe. "Sınıf Ortamı ve Grup Etkileşimi". *Sınıf Yönetimi*. ed. Leyla Küçükahmet. 82-104. Ankara: Pegem, 2011.
- Demirtaş, Zülfü. "Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Algılarına Göre Kendi Sınıf Yönetimi Yeterlik Düzeyleri". *e-Journal of New World Sciences Academy* 7/1 (2012), 380-388.
- Ercan, Leyla. "Sınıfta İstenmeyen Davranışların Yönetimi". *Sınıf Yönetimi*. ed. Leyla Küçükahmet. 187-203. Ankara: Pegem, 2011.
- Erden, Ali Rıza. "Sınıfta Güdüleme". *Etkili Sınıf Yönetimi*. ed. Hüseyin Kıran. 213-229. Ankara: Anı, 2012.
- Erden, Münire. *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alkım, 2001.
- Erkılıç, Turan Akman. "Zaman Yönetimi". *Etkili Sınıf Yönetimi*. ed. Hüseyin Kıran. 125-144. Ankara: Anı, 2012.
- Evertson, Carolyn M. - Weinstein, Carol S. "Classroom management as a Field of Inquiry". *Handbook of Classroom Management*. ed. Carolyn M. Evertson - Carol S. Weinstein. New York: Routledge, 2006.
- Güçlü, Nezahat. "Sınıf İçi İletişim ve Etkileşim". *Sınıf Yönetimi*. ed. Leyla Küçükahmet. 239-284. Ankara: Pegem, 2011.
- Güllünay Sivri, Derya. *İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Eğilimlerinin Belirlenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Gündoğdu, Kerim. "Öğrenme ve Öğretme Süreci". *Sınıf Yönetimi*. ed. Zuhal Cafoğlu. 163-212. Ankara: Grafiker, 2007. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3843.pdf> (Erişim 25/08/2022).
- İlgar, Lütfü. *İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Kars, Yunus Emre. *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Kendi Algılarına Dayalı Sınıf Yönetimi Yeterlikleri (Konak İlçesi Örneği)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Kaya, Mevlüt. "İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine Karşı Tutumları". *OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12-13 (2001), 3-78.
- Kaya, Mevlüt. *Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum*. Samsun: Etüt Yayınları, 1998.
- Korkmaz, Ayşe. "Sınıf Organizasyonu". *Sınıf Yönetimi*. ed. Leyla Küçükahmet. 268-285. Ankara: Pegem, 2011.
- Kuğuoğlu, İbrahim Hayri. "Sınıf Öğretmenliği Bölümü Mezunu Aday Öğretmenlerin Kendi Algılamalarına Göre Sınıf Yönetimi Alanındaki Yeterliliklerine Dair Görüşleri ve Öneriler". *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 11 (2005), 214-236.
- Mathews, Jay. "New Teachers Rarely Learn Classroom Management". <https://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A23017-2000Dec18.html> (Erişim 25/08/2022).
- McCaslin, Mary - Good, Thomas L. "Compliant Cognition: The Misalliance of Management and Instructional Goals in Current School Reform". *Educational Researcher* 21/3, (Apr., 1992), pp. 4-17, <https://www.jstor.org/stable/1177277>.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2017.
- Mücahit, Mustafa. "İlahiyat Fakültesi Öğretmen Adayı Öğrencilerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine Yönelik Algıları". *Tokat İlmîyat Dergisi* 8/2 (Aralık 2020), 707-733.
- Öksüz, Yücel vd. "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sınıf Yönetimine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* 30/2 (2011), 99-113.
- Öncü, Hüseyin. "Motivasyon (Güdülenme)". *Sınıf Yönetimi*. ed. Leyla Küçükahmet. 160-186. Ankara: Pegem, 2011.
- Özay Köse, Esra. "Sınıf Yönetimine Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri". *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3/39 (2010), 20-27.
- Özel, Ali - Bayındır, Nida. *Yapılandırmacı Anlayışa Göre Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem, 2008.
- Özer, Fulya. *Aday Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Yeterliliklerine İlişkin Algıları*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Sarı, İsmail. "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yeterliliklerine İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6/1 (2018), 125-132.

- Sarpkaya, Ruhi. "Sınıfın İlişki Düzenini Oluşturma". *Etkili Sınıf Yönetimi*. ed. Hüseyin Kıran. 181-205. Ankara: Anı, 2012.
- Şentürk, Hasan - Oral, Behçet. "Türkiye'de Sınıf Yönetimi ile İlgili Yapılan Bazı Araştırmaların Değerlendirilmesi". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 7/26 (Güz 2008), 1-26.
- Şimşek, Eyüp. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Stratejilerine Yönelik Görüşleri". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 16/3 (2012), 211-230.
- Tabancalı, Erkan. "Sınıf Ortamının Fiziksel Özellikleri". *Etkili Sınıf Yönetimi*. ed. Hüseyin Kıran. 61-82. Ankara: Anı, 2012.
- Tanrıoğen, Abdurrahman - Baştürk, Ramazan. "İkinci Öğretim Öğrencilerinin İkinci Öğretim Programına İlişkin Görüşleri". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/18 (2005), 51-59.
- Taşdan, Murat - Ertan Kantos, Züleyha. "Sınıf Yönetimi ve Disiplin". *Sınıf Yönetimi*. ed. Zuhul Cafoğlu. 9-42. Ankara: Grafiker, 2007.
- Tok, Şükran. "Öğretimin Yönetimi", *Etkili Sınıf Yönetimi*. ed. Hüseyin Kıran. 83-118. Ankara: Anı, 2012.
- Topal, Temel. *İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Davranışlarının Karşılaştırılması ve Öğrenci Başarısı İle İlişkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Tomul, Ekber. "Sınıfta Öğretmen-Öğrenci İletişimi". *Etkili Sınıf Yönetimi*. ed. Hüseyin Kıran. 151-178. Ankara: Anı, 2012.
- Wang, Margaret C. vd. "Toward a Knowledge Base for School Learning". *Review of Educational Research* 63/3, (Fall 1993), 249-294.
- Yalçın, Gülcan. *Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Gösterdikleri Davranışların Demokratikliğine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.